

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Sacramentis in Genere, & duobus primis in specie

Bosco, Jean a

Lovanii, 1665

Concl. V. Perinde est ad valorem Sacramenti, an ablutio fiat per infusionem aquæ, aut per immersionem, aut per aspersionem: primus tamen vel secundus modus, qui magis sunt in usu, pro Ecclesiarum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73340)

Et certe sicuti nigredo, viredo &c. (maneo in exemplo proposito) inest subiecto, quatenus eidem non inest albedo; ita continuitas partium, quæ est forma opposita vulneri, quod non est aliud, quam discontinuitas, inest eidem subiecto, quatenus vulnus non inest. Idem dici potest de ablutione sive madefactione, & non madefactione seu exsiccatione.

54. Cæterum cum hæc, quæ allata sunt pro nostra & communi doctrina, non omnino convincant, sed locum concedant alicui dubitationi, ita ut verè dixeris: potest fieri, quod sufficiat ablutio minimæ partis cum modicissima aqua (præsertim accedente auctoritate DD. id asserentium) arbitror omnino adhibendam talem ablutionem sub conditione in necessitate, etiam ab illis, qui moraliter certò iudicant eam non valere. Cum enim materia Baptismi pendear à voluntate Christi, de qua ex Scripturis, Traditione aut Concilij in præfenti non evidentissimè constat, nulla committitur irreverentia, si ad evitandam æternam animæ damnationem, quæ fortassis evitabitur, quamvis ego id non credam; si (inquam) abluo partem illam modicissimam cum minima quantitate aquæ sub forma verborum Baptismi, maxime sub conditione, interim cessante necessitate, rursum conditionatè cum certâ materiâ repetenda.

55. Quare optimè respondit Innoc. IV. parvulum in necessitate baptizandum, etiam in solo digito. Et Clemens VIII. Episcopo Patavino, Baptisimum datum in brachio iterandum esse propter maximam necessitatem illius Sacramenti. Idem sit iudicium de partibus solum ornantibus, v.g. capillis: nam & oves (inquit quidam recens Auctor) censentur lotæ, esto subinde ob densitatem lanæ aqua pellem non attingat. Sed quid mirum, quandoquidem oves ratione folius lanæ laventur? Secus videtur (prosequitur idem Auctor) si prominens capillorum cauda quasi à corpore separata intingeretur aqua.

Cur hoc, cum externa pars crinium sit etiam vera pars ornans? Si ergo omnis omnino pars sufficiat, meliùs & hæc dicitur sufficere. Quid enim refert, quod sit quasi separata, si verè est conjuncta? nam & secundæ solùm sunt quasi pars ipsius pueri, quæ tamen intingi debent; veluti etiam umbilicus, per quem infans fugit alimentum, si extaret, quamvis postmodum abscindatur.

56. Quid igitur? communis est & concors DD. sententia, extra necessitatem caput

esse abluendum. Ita statuitur in Rit. Rom. Titulo de Sacramento Baptismi §. de forma; ibi: *Baptismus licet fieri possit aut per infusionem aquæ, aut per immersionem aut per asperersionem; primus tamen & secundus modus, qui magis sunt in usu, pro Ecclesiarum consuetudine retineantur, ut trina ablutione caput baptizandi perfundatur vel immergatur.* In quibus verbis præscribitur & notabilis pars, imò præcipua; & similiter notabilis quantitas aquæ, juxta illud D. Augusti in Homilia 3. & habetur cap. 78. de consecr. dist. 4. *Postquam vos credere promissistis, tertio capita vestra in sacro fonte demersistis. Quod si parvulus ita est infirmus; ut capitis ablutionem non ferat; abluendum est pectus vel humeri.*

Porro imminente periculo mortis, si aliud membrum (inquit Ritale Rom. supra §. de baptizandis parvulis) emiserit, quod vitalem induit motum, in illo ... baptizetur, & tunc si natus vixerit, erit sub conditione baptizandus eo modo, quo supra dictum est. Si non es baptizatus, ego te baptizo &c. Si verò ita baptizatus deinde mortuus prodierit ex utero, debet in loco sacro sepeliri. Non quod talis infans validè baptizatus sit, si reverà extra necessitatem illa ablutio non sufficiat; sed quia credendum est (inquit Scotus supra) quod Deus suppleret illud, quod impotentia impeditur, per se infundendo (ut aliqui piè credunt) gratiam justificantem. Saltem cum dubia sit ejus sanctificatio, non videtur præceptum Ecclesiæ in tali eventu obligare.

Huculque de prima parte conclusionis. Eadem autem est ratio de secunda: licet enim (ut vult Innoc. IV. in cap. Debitum de Baptismo) non sit præscripta & definita aliqua quantitas in aqua pro materia hujus Sacramenti, quemadmodum in verbis est præscripta forma certa; eo ipso tamen, quo præscribitur ablutio sive lotio, factis intelligitur necessaria illa quantitas aquæ, quæ requiritur ut homo simpliciter dicatur ablutus; qualis non est stilla aquæ in morali hominum estimatione, quæ maxime hîc attendenda est, ubi à Christo pro materiâ instituta est ablutio humana, sine ulla ulteriori determinatione. Ex quo etiam sequitur

CONCLUSIO V.

Perinde est ad valorem Sacramenti, an ablutio fiat per infusionem aquæ, aut per im-

Extra necessitatem est caput abluendum. Rit. Rom.

S. August.

Nisi ob infirmitatem parvuli aliter fieri debeat.

Rit. Rom.

Scotus.

57. Concluditur & ostenditur ultima pars conclusionis.

54. Ablutio minimæ partis cum modicissima aqua est in necessitate adhibenda.

55. Quod docuit Innoc. IV. & Clemens VIII.

Idem est de secundis & umbilico dicendum.

56.

immerfionem, aut per afperfionem: primus tamen vel fecundus modus, qui magis sunt in usu, pro Ecclesiarum consuetudine retineantur.

58. Sufficit ablutio immerfiva, infufiva & afperfiva, Rit. Roman. A quâ simpliciter homo denominatur ablutus,

Ut ostenditur exemplo Scripturæ Actor. 2.

Et convenientias

Ex qua concludit D. Thom. immerfionem non esse de necessitate Baptismi.

59. Contra quod obicitur. Roman. 6.

ITa Rit. Rom. supra §. de forma Baptismi. Non est autem verifimile, Ecclesiam Catholicam & Apostolicam in ritu essentiali Sacramenti maxime necessarii errare. Ratio primæ partis est: quia quocumque ex his modis ablutio fiat, homo dicitur verè, simpliciter & in morali æstimatione ablutus. Confirmat Doctor Subtilis 4. dist. 4. quæst. 3. num. 3. exemplo Scripturæ Actor. 2. v. 41. Non (inquit) est verifimile, quod in die Pentecostes, quando baptizati sunt tria milia, quod quilibet quantum ad totum corpus suum lavaretur aquâ, sed præcisè quantum ad faciem aspergendo, vel quantum ad caput perfundendo. Sicut etiam legitur S. Laurentius proximus suæ passioni quemdam baptizasse sola asperfione.

Convenientia est moralis necessitas; vel quia est magna multitudo baptizandorum, vel propter paucitatem aquæ, vel propter debilitatem ministri qui non potest sustentare baptizandum, vel denique propter debilitatem baptizandi, cui posset imminere periculum mortis ex immerfione.

Et ideo (concludit D. Thom. parte 3. quæst. 66. art. 7. in corpore) dicendum est, quod immerfio non est de necessitate Baptismi. Siquidem periculum mortis nequit mutare essentialia Sacramenti, ut videlicet in eo sit materia sufficiens, quod aliàs non esset; nisi fortè ex illa circumstantia proveniat, ut actio mea existimetur ablutio, quæ extra illam potius diceretur submersio, de quo infra. Sic quippe vita Christianè acta quamvis probabiliter sit confessio in extremo vitæ periculo, quando alia expressior notitia voluntatis confitendi est impossibilis; non tamen extra necessitatem, quia circumstantia mortis facit, ut in illa reputetur desiderium abfolutionis; secus extra illam, ut proprio loco latius explicabimus. Hæc tamen in præfenti non obtinent; nam etiam extra necessitatem verè dicitur ablutus, qui perfunditur vel aspergitur aquâ, non minus, quàm qui in periculo mortis.

Si obijcias: Baptismus est figura mortis & sepulturæ Christi, juxta illud ad Rom. 6. v. 3. & 4. Quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus;

consepulti enim sumus cum illo per Baptismum in mortem. Respondeo cum D. Thom. supra ad 2. Quod in immerfione expressius representatur figura sepulturæ Christi.... Sed in alijs modis baptizandi representatur aliquo alio modo, licet non ita expressè. Nam quocumque modo fiat ablutio, corpus hominis, vel aliqua pars eius, aquæ supponitur, sicut corpus Christi sub terra fuit positum.

Respondeo Secundò, illas significationes non esse essentielles; sed significationem abfolutionis animæ à peccato, ad quam per se requiritur ablutio corporalis: quod autem hoc vel illo modo, accidens est, adeoque non variat substantiam rei. In hoc igitur maxime consistit similitudo Baptismi cum Morte, sepultura & Resurrectione Christi, teste eodem Apostolo supra: Ut quomodo Christus surrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vite ambulemus, iustitiam sive gratiam sanctificationem in nobis recipientes unusquisque suam secundum mensuram, quam Spiritus sanctus partitur singulis prout vult, & secundum propriam cuiusque dispositionem & cooperationem.

Hinc aliqui non rectè colligunt ex illo loco Apostoli, immerfioni, quæ confertur Baptismus, debere semper succedere emerfionem, quasi hæc sit necessaria ad representationem Resurrectionis Christi. Et aliunde certum est solam immerfionem veram esse abfolutionem. Patet in balneantibus & natantibus, qui ab omnibus dicuntur se lavare, se abluere, antequam aquas exierint; quippe non minus sordes deponuntur manentibus ipsis in aquis, quàm dum emergunt.

Neque contrarium docet Scotus 4. dist. 5. quæst. 3. num. 3. ut falsò ipsi imponit Vasq. disp. 145. cap. 3. in principio. Accipe verba Doctoris: Sed proiectus de ponte non (baptizatur) quia hoc non est ad vitam ordinatum vel lotionem, sed ad mortem. Loquitur de puero, qui projicitur in flumen cum certa sui morte. Ex quo infert Vasq. ergo censet mersioni succedere debere emerfionem, ut verum sit Sacramentum.

Quàm evidens consequentia! Immerfio, quæ per se est occisio, non est ablutio, sed submersio; ergo nulla immerfio est ablutio. Quis adeò parùm versatus in Philosophia, quin statim respondeat: nego consequentiam? Quippe generalis regula est: non licet procedere à specie ad genus distributum, v. g. Homo est, ergo omne animal est: Homo non est, ergo nullum animal est. Similiter ergo non sequitur: Hæc immerfio non est ablutio, & consequenter nec materia Baptismi;

Respondeo cum D. Thom. supra ad 2.

Respondeo cum D. Thom. supra ad 2.

60. Immerfio non est de necessitate Baptismi.

Contra quod obicitur. Scotus. ut ipsi imponit Vasq. supra.

Baptismi; ergo nulla immersio, quam non sequitur emersio.

Enimverò fieri potest, quòd aliquis immergatur cum debita forma, & antequàm extrahatur, forma sit absoluta; pone & obijse catarro, aut alio accidente. Anne ex verbis Doctoris nostri præcatis prudenter inferri poterit, hunc Baptismum fuisse invalidum? Certè illa lotio non erat ordinata ad mortem.

Similiter peritus artis natandi projicit se, vel ab alio projicitur ex ponte, ut fordes corporis abluat; num Vsq. diceret, talem projectionem esse ordinatam ad mortem, aut Scotus negaret esse veram abluionem? Quis sapiens, & non intelliget ista? intelligens, & non sciet hæc? Profectò de his nulla controversia est inter DD. sed quæritur, an immersio, cui certò conjungitur submersio, sufficiat? & si sufficiat, an liceat? Pro resolutione primæ quæstionis fit

CONCLUSIO VI.

Ablutio occisiva valida est, tam illa, quæ fit levi aspersione, quam projectione pueri in flumen.

61. **I**Ta sentiunt Panormitanus, Gabriël, Valentia, Suarez, Vasquez, Pet. Ledesma, & Recentiores passim. Nec dissentit absolute Scotus, licet ordinariè citetur pro parte opposita, quam in exteriori apparentia docet 4. dist. 4. quæst. 3. n. 3. ibi: *Sed projectus de ponte non (baptizatur) quia hoc non est ad vitam ordinatum vel lotionem, sed ad mortem.* Interim (ut bene notat Scholasticus ad hunc numerum) contrarium inquit, vel saltem manet dubius, dist. 5. quæst. 3. n. 1. ibi: *Dicitur etiam, quòd talis sic projectus non esset baptizatus, quia Baptismus est ablutio ordinata ad vitam illius abluti; non sic ordinatur illa immersio.*

Hæc est sententia Richardi 4. a. 4. cap. 2. & 3. quam nomine ipsius refert Doctor nec probans tamen, nec improbens; adeoque non videtur eam tenere tanquam certam. Quocirca in Reportatis 4. dist. 5. q. 3. num. 8. sic inquit: *Sed quid si adultus projicitur in flumen, dicendo: Baptizo te &c. Credo quòd non baptizatur; quia projectus non habet intentionem Ecclesiæ, quia intentio Ecclesiæ est sic madefacere eum, quòd ipso vivente possit iterum desicari; vel esse quòd baptizetur,*

non timeo quin projectus peccet mortaliter.

Ergo absolute non docet talem Baptismum invalidum, quamvis magis in illam partem videatur inclinari, quam simpliciter tenent Sylvester, Tabiena, Armilla, Richardus, Sotus, Angelus, Antoninus, Henriquez, Vivaldus, Toletus, Pirigianus, & alij. Et ratio est, quam supra insinuat Scotus: *Quia hoc non est ad vitam ordinatum &c. sive: quia intentio Ecclesiæ est sic madefacere eum &c.* Quod non ita intelligendum est (ut Suarez & Vasquez minùs verè interpretantur) quasi Doctor velit, hoc Sacramentum, aut potius abluionem principaliter à Christo esse ordinatam ad conservandam vitam corporalem, & non potius ad significandam & causandam vitam spiritualem; sed quòd non videatur Christus instituisse Sacramentum in tali materia, quæ per se esset occisiva hominis, adeoque actio intrinsecè mala.

Sit itaque principale fundamentum hujus sententiæ; quia talis projectio in communi usu & modo loquendi non dicitur ablutio, sive non est moralis & usualis ablutio; hæc quippe instituta est non ad occidendum, sed ad fordes abluendas salvã vitã. Equidem quis non ab omnibus exploderetur, si diceret se velle lavare, quem ligatis manibus & pedibus, vel cum ingenti saxo ad collum, in profundum flumen mergeret, aut in cacabum aquæ bullientis projiceret? Certè omnes adstantes unã voce clamarent, hanc merfionem veram esse submerfionem vel occisionem, minimè abluionem. Unde talis immergens à iudice jure meritissimo ut homicida puniretur.

Nihilominus conclusio nostra videtur verior, nam in primis nihil deest tali actioni, quo minùs sit vera & physica ablutio, hoc est, motus aquæ circa corpus ex se conveniens ad abstergendas fordes, sive contactus corporis ab aqua (qui, ut supra diximus ex Scoto, est quasi ablutio formalis) effectivè procedens ab alio, scilicet projectiente. Si physica, quidni etiam moralis? Etenim qui sordida pecora in aquas dejiciunt; verè ea lavant secundùm usitatum modum loquendi, & tamen non intendunt ea educere, sed permittunt per se enatare; quæ enatio per accidens se habet ad abluionem. Quare etsi submergerentur, non minùs propterea dicerentur abluta; porro quòd ordinariè immergamus ea, quæ volumus lavare, cum animo emergendi, ratio in promptu est; non quia aliàs non esset ablutio, sed quoniam res ipsas perderemus, quas cupimus salvas.

Ita

In quam magis inclinatur. Multi alij simpliciter tenent. Sylvester. Tabiena. Armilla. Richardus. Sotus. Angelus. Antoninus. Henriquez. Vivaldus. Toletus. Pirigianus.

62. Ratio est, quòd hæc ablutio non fit moralis & usualis.

Ut communitè iudicarent homines.

63. Probatur nihilominus conclusio ratione.

Et exemplo projectum sordidum pecora in aquas.